

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kiireellistä voimassa olevan kirkkolain muuttamista siten, että kirkon viranomaisten toimielimet voisivat pitää kokouksensa myös sähköisenä kokouksena. Sähköisen kokouksen pitämisen edellytyksenä olisi läsnä olevien yhdenvertainen näkö- ja ääniyhteys. Sähköinen kokous voitaisiin pitää soveltuvalla tietojärjestelmällä tai videoneuvotteluyhteydellä. Kirkon ja seurakuntien viranomaisten tulisi huolehtia siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisten saatavilla.

Päätöksentekomenettely sähköisessä kokouksessa olisi sama kuin varsinaisessa kokouksessa. Erona olisi vain se, että osallistujat eivät olisi fyysisesti läsnä kokouspaikalla. Esityksessä ehdotettu mahdollisuus kokoontua sähköisesti aiheuttaa kuitenkin muutostarpeen myös toimielinten päätösvaltaisuutta sekä toimielimessä toimitettavan vaalin toimittamista koskevaan sääntelyyn.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	5
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	5
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	6
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	7
7 Lakia alemman asteinen sääntely	9
8 Voimaantulo	9
9 Suhde muihin esityksiin.....	9
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	10
LAKIEHDOTUS	11
Laki kirkkolain muuttamisesta	11
LIITE	14
RINNAKKAISTEKSTI.....	14
Laki kirkkolain muuttamisesta.....	14

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hallituksen esityksessä kirkkolaiksi, HE 19/2019 vp, on ehdotettu kirkon viranomaisten toimielinten päätöksentapaa muutettavaksi siten, että toimielin voisi varsinaisen kokouksen lisäksi päättää asioista sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvassa kokouksessa, myöhemmin *sähköinen kokous*. Hallituksen esityksen käsittely eduskunnassa on kuitenkin keskeytetty ja eduskunta odottaa kirkolliskokoukselta uudelleen kirjoitettua kirkkolakiehdotusta, mikä viivästyttää säännösten voimaantuloa.

Sähköisistä kokouksista on kirkon hallinnossa saatu viime aikoina hyviä kokemuksia ja luottamushenkilöiden sekä viranhaltijoiden valmiudet kokoontua sähköisesti ovat kehittyneet. Sähköisiä kokouksia on järjestetty kirkon keskushallinnon toimitelmissä, seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä covid-19-viruspandemian aiheuttamien kevään poikkeusolojen aikana kirkkohallituksen kirkkolain (1054/1993) 25 luvun 14 §:n nojalla antaman määräyksen perusteella. Normaalioloissa ei vastaavaa määräystä voida antaa.

Sähköisten kokousten avulla toimielimet ovat voineet kokoontua covid-19-viruksen aiheuttaman pandemian aikana ilman terveydellistä riskiä ja hoitaa niille kuuluvia tehtäviä joustavasti välttämällä samalla jäsenten matkustamisesta aiheutuvia kuluja ja ympäristöhaittoja. Epidemia on siirtynyt syksyn aikana uudestaan useilla alueilla kiihtymis- ja leviämisvaiheeseen eikä tällä hetkellä ole varmaa tietoa siitä, milloin epidemian voidaan katsoa olevan ohi. Koronaviruspandemian vuoksi on todennäköistä, että tulevaisuudessakin on voimassa erilaisia suosituksiin sekä normaaliolojen lainsäädäntöön perustuvia rajoitustoimia. Kirkollisen päätöksenteon turvaamiseksi pidetään tarpeellisena esittää kiireellistä kirkkolain muutosta, joka mahdollistaisi kirkon viranomaisten toimielinten sähköiset kokoukset.

Kirkkohallitus hyväksyi 26.2.2019 kirkon energia- ja ilmastostrategian. Siinä Suomen evankelis-luterilainen kirkko sitoutuu kansalliseen ja kansainväliseen työhön ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Yhtenä tavoitteena toiminnan hiilidioksidipäästöjen leikkaamisessa ovat käytännön ratkaisut liikkumisessa ja etäosallistumisen mahdollisuuksien helpottamisessa. Kokousjärjestelyt ja matkustaminen aiheuttavat myös kuluja, joiden vähentäminen taloudellisten näkömien heiketessä on tarpeellista.

Asiaa on valmisteltu virkatyönä. Kun sähköiset kokoukset ovat olleet osa laajempaa kirkkolain kokonaisuudistusta, on sähköisiä kokouksia koskevista säännöksistä pyydetty lausuntoja kirkkolainsäädännön kokonaiskodifoinnin yhteydessä kevättalvella 2017. Esitys on kirkolliskokouksen ehdotuksen mukainen.

2 Nykytila ja sen arviointi

Voimassa olevassa kirkkolaissa on kirkon viranomaisten toimielimiä koskevia säännöksiä useassa eri luvussa. Kirkkolain 7 luvussa säädetään yleisesti sekä seurakunnan että seurakuntayhtymän toimielimistä. Luvun säännöksissä on horjuvuutta kirjoitustavan osalta. Luvun 4 §:ssä säädetään toimielimen päätösvaltaisuudesta, äänestämisestä ja vaalista. Pykälän 1 momentin mukaan seurakunnan toimielin on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla. Tämä edellyttää jäsenten läsnäoloa päätöstä tehtäessä. Luvun 6 §:ssä säädetään puolestaan kokousten julkisuudesta. Pykälän mukaan kirkkovaltuuston kokoukset ovat julkisia, jollei valtuusto jonkin asian osalta toisin päättä. Muiden toimielinten kokoukset eivät ole julkisia.

Vaikka kirkkolain 7 luvun säännökset sinänsä koskevat myös seurakuntayhtymän toimielimiä ja vaikka osassa luvun säännöksiä tämä on myös todettu viittaamalla sekä seurakuntaan että seurakuntayhtymään, on kirkkolain 11 luvun 11 §:ssä lisäksi säädetty seurakunnan toimielimiä koskevien säännösten soveltamisesta seurakuntayhtymän toimielimiin. Pykälän mukaan yhteiseen kirkkovaltuustoon, yhteiseen kirkkoneuvostoon ja seurakuntayhtymän johtokuntaan sekä asioiden käsittelyyn näissä toimielimissä sovelletaan, mitä vastaavasti kirkkovaltuustosta, kirkkoneuvostosta ja seurakunnan johtokunnasta sekä asioiden käsittelemisestä niissä säädetään tai määrätään, jollei kirkkolaista tai kirkkojärjestyksestä muuta johdu. Perusteltua olisi kuitenkin yhtenäistää 7 luvun säännöksiä siten, että niissä otetaan huomioon sekä seurakuntien että seurakuntayhtymien toimielimet.

Hiippakuntahallinnon osalta kirkkolain 17 a luvun 3 §:ssä säädetään hiippakunnan hallinnosta ja menettelystä. Pykälän on tulkittu pääasiassa koskevan hiippakuntavaltuustoa. Sen mukaan, jollei kirkkolaissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä, toimielimen koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, asioiden käsittelystä, päätösvaltaisuudesta, esteellisyydestä, äänestämisestä, ratkaisuvallan siirtämisestä, vaalikelpoisuudesta ja vaalin toimittamisesta hiippakunnan toimielimessä on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä seurakunnan toimielimiä varten säädetään. Siten päätöksen tekeminen hiippakuntavaltuustossa edellyttää, että enemmän kuin puolet valtuuston jäsenistä on saapuvilla eli läsnä valtuuston kokouksessa.

Hiippakunnan tuomiokapitulin päätösvaltaisuudesta on puolestaan säädetty kirkkolain 19 luvun 4 §:ssä. Sen mukaan tuomiokapituli on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet sen jäsenistä on saapuvilla. Tuomiokapituli käsittelee asian täysilukuisena, jos asia koskee papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa. Kirkkohallituksen toimielinten päätösvaltaisuudesta on säädetty vastaavasti kirkkolain 22 luvun 4 §:ssä. Sen mukaan kirkkohallitus, sen jaosto ja johtokunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Virastokollegio on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään kolme jäsentä.

Piispainkokouksesta säädetään kirkkolain 21 luvussa. Säännöksiä piispainkokouksen päätösvaltaisuutta rajoittavasta jäsenmäärästä ei kirkkolaissa ole. Siten on tulkittu, että piispainkokouksen päätösvaltaisuus ei ole riippuvainen läsnä olevien jäsenten määrästä. Toisaalta myöskään piispainkokouksen päätöksentekotavoista ei ole säädetty, vaan on pidetty selvänä, että päätökset tehdään varsinaisessa kokouksessa, jossa ollaan läsnä.

Voimassa olevan kirkkolain sääntely on osoittautunut koronapandemian aikana ongelmalliseksi. Toimielinten päätösvaltaisuus edellyttää jäsenten läsnäoloa varsinaisella kokouspaikalla. Kirkkohallituksella on ollut toimivalta kirkkolain 25 luvun 14 §:n nojalla määrätä seurakuntien ja kirkkohallituksen hallinnon järjestämisestä ainoastaan sinä aikana, kun valtioneuvosto on säätänyt asetuksella valmiuslain (1552/2011) mukaisten toimivaltuuksien soveltamisesta poikkeusoloissa. Koronapandemian, ilmastotavoitteiden saavuttamisen ja taloudellisten näkömien heikkenemisen vuoksi on käynyt ilmeiseksi, että toimielinten työskentelyä on kehitettävä työskentelyn joustavoittamiseksi, tehostamiseksi ja paikkariippumattomuuden mahdollistamiseksi. Kirkkolain muuttaminen sähköisten kokousten mahdollistamiseksi on kiireellisesti tarpeen koronaviruksen leviämisen estämiseksi ja riskiryhmiin kuuluvien suojelemiseksi. Seurakuntaliitosten myötä seurakuntien alueellinen koko on kasvanut. Pitkien etäisyyksien seurakunnissa ja hiippakunnissa sähköinen kokousmenettely mahdollistaisi aiempaa joustavammat kokousaikataulut. Sähköiset kokoukset mahdollistavat lisäksi kirkon ilmastostrategian toteuttamista ja matkakulujen pienentämistä.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on turvata kirkon eri viranomaisten toimielinten toimintakyky covid-19-viruksen aiheuttamasta pandemiasta johtuvissa poikkeuksellisissa oloissa sekä tehostaa ja joustavoittaa toimielinten työskentelyä. Esityksellä pyritään turvaamaan toimielinten mahdollisuudet kokoontua poikkeuksellisissa olosuhteissa, estämään koronaviruksen leviämistä ja suojelemaan riskiryhmiin kuuluvia ihmisiä. Esityksellä pyritään myös edistämään ja joustavoittamaan pitkien etäisyyksien seurakuntien ja hiippakuntien päätöksentekohallintoa. Lisäksi pyritään edistämään kirkon ilmastotavoitteiden toteutumista vähentämällä kokouksista aiheutuvaa matkustamista sekä pienentämään matkustamisesta aiheutuvia kuluja.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan ja kirkon keskushallinnon toimielinten päätöksentekotapaa ja päätösvaltaisuutta koskevia säännöksiä muutettavaksi siten, että toimielimet voisivat pitää kokouksia myös sähköisesti, jolloin kokouksiin osallistutaisiin etäyhteyden avulla. Sähköisen kokouksen pitäminen edellyttäisi, että toimielimen jäsenet olisivat yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä toisiinsa. Sähköinen kokous edellyttäisi soveltuvan tietojärjestelmän tai videoneuvotteluyhteyden käyttämistä ja tietoturvasuunnitelmien ottamista huomioon. Seurakunnan, seurakuntayhtymän, tuomiokapitulin ja kirkkohallituksen tulisi huolehtia sellaisista teknisistä ratkaisuista, jotka mahdollistavat säännösten noudattamisen.

Mahdollisuus kokoontua sähköisesti aiheuttaa muutostarpeen myös toimielimen päätösvaltaisuutta ja vaalin toimittamista koskevaan sääntelyyn.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

Esityksellä pyritään turvaamaan toimielinten jäsenten mahdollisuus osallistua päätöksentekoon myös meneillään olevan covid-19-viruspandemian aikana. Ehdotus sähköisten kokousten käyttöönotosta seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimielimissä parantaa eri puolilla seurakuntaa tai seurakuntayhtymää asuvien kirkon jäsenten yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua seurakunnalliseen päätöksentekoon. Esitys vaikuttaa vastaavasti niin hiippakunnissa kuin kirkon keskushallinnossa. Kirkon luottamushenkilöiden näkökulmasta sähköisten kokousten käyttöönoton myönteisenä vaikutuksena voidaan pitää sitä, että osallistuminen kirkon luottamustehtävien hoitamiseen edellyttää aiempaa vähemmän matkustamista ja mahdollistaa ajankäytön tehostamisen. Se saattaa myös vähentää varajäsenten käytön tarvetta.

Sähköisiin kokouksiin siirtyminen edellyttäisi, että sähköisen toimintaympäristön, videoneuvotteluyhteyden tai muun soveltuvan teknisen tiedonvälitystavan käyttäjät ovat saaneet riittävän koulutuksen ja opastuksen. Keväällä laajasti käytössä olleet etäkokoukset antoivat kuitenkin hyvät valmiudet sähköisten kokousten laajamittaiselle käytölle.

Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia ei ole mahdollista arvioida täsmällisesti. Vaikutukset riippuvat siitä, kuinka monet seurakunnat ja seurakuntayhtymät sekä muut kirkon viranomaiset ottavat käyttöön mahdollisuuden kokoontua myös sähköisesti. Kirkon viranomaisilla on jo nyt käytössään videoneuvotteluyhteyksiä, joita voidaan käyttää sähköisissä kokouksissa. Yhdenvertaisen näkö- ja ääniyhteyden varmistaminen tarkoittaa myös sitä, että viranomaisen tulee viime kädessä huolehtia siitä, että myös tarvittavat laitteet ovat asianomaisten henkilöiden käy-

tettävissä. Seurakunta, seurakuntayhtymä, hiippakunta ja kirkkohallitus voisivat kuitenkin toimielimen työjärjestyksessä, ohje- tai johtosäännössä määrätä tarkemmin niistä edellytyksistä, joilla mahdollisuutta kokoontua sähköisesti voi toimielimessä käyttää. Kirkon viranomaisen päättäisi siten itse muun muassa siitä, minkä toimielimen kokouksia mahdollisuus koskee. Lisäksi tulisi linjata, minkälaisista paikoista kokouksiin voi osallistua teknisten apuvälineiden avulla eli, miten tietoturvallisuudesta huolehditaan kokoukseen osallistuttaessa.

Yleisesti kirkon viranhaltijoiden ja työntekijöiden käytössä olevan videoneuvotteluyhteyden käytön laajentaminen myös luottamushenkilöiden käyttöön edellyttäisi muun muassa uusien käyttöoikeuslissenssien hankkimista. Kokonaiskirkon tasolla tämän arvioidaan maksavan vuosittain noin miljoona euroa, mutta kustannukset jakaantuisivat kirkon eri viranomaisille. Toisaalta kustannussäästöjä saataisiin sekä matkakulujen että mahdollisten muiden kokousjärjestelyistä aiheutuvien kustannusten vähentymisen myötä. Esimerkiksi pitkien etäisyyksien hiippakunnissa yhden hiippakuntavaltuuston kokouksen toteuttaminen saattaa maksaa useita kymmeniä tuhansia euroja.

Kokousjärjestelmiä, jotka mahdollistaisivat suljettujen lippuäänestysten toimittamisen siten, että vaalisalaisuus säilyisi, ei juurikaan ole tällä hetkellä käytössä. Koska suljettuja lippuvaaleja toimitetaan käytännössä melko harvoin, vaalin toimittamiselle asetettavat edellytykset eivät vähentäisi merkittävästi asetettujen tavoitteiden toteutumista. Jos suljettu lippuvaali osoittautuisi tarpeelliseksi kesken kokouksen, asian käsittely voitaisiin keskeyttää ja siirtää seuraavaan kokoukseen, johon jäsenet osallistuisivat varsinaisessa kokouspaikassa.

Esityksessä ehdotetulla toimielinten mahdollisuudella halutessaan pitää sähköisiä kokouksia voi olla jonkin verran myönteisiä ympäristövaikutuksia. Käytännössä esityksen ympäristövaikutuksiin vaikuttaa erityisesti se, kuinka paljon sähköisiä menetelmiä otetaan käyttöön. Sähköisesti jaettavat materiaalit vähentäisivät paperiasiakirjojen määrää. Sähköiset kokoukset myös pienentäisivät hiilidioksidipäästöjä jonkin verran, kun kokouksista aiheutuva matkustustarve vähenisi.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Vaihtoehto sähköisten kokousten käyttöön ottamiselle koronapandemian aikana olisi toimielinten kokoontuminen vajaan lukuisena, kuitenkin päätösvaltaisuuden kriteerit täyttäen. Lisäksi fyysisissä kokoontumisissa käsiteltäviä asioita voitaisiin rajoittaa välttämättömiin asioihin tai siirtää päätöksentekoa ajankohtaan, jolloin epidemiatilanne on rauhoittunut. Asioita voitaisiin lisäksi delegoida säädösten sallimissa puitteissa myös viranhaltijoille päätettäväksi. Pitkällä aikavälillä tämä vaihtoehto ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukainen kirkollisen päätöksenteon toimivuuden, kulujen vähentämisen ja ilmastotavoitteiden kannalta. Lisäksi toimielinten luonteen vuoksi päätöstoimivaltaa ei monestikaan ole mahdollisuutta lainkaan delegoida.

Valmistelussa olevan kirkkolain kokonaisuudistuksen yhteydessä ehdotetaan, että säännökset sähköisistä kokouksista voisivat koskea kirkon päätöksiä tekeviä toimielimiä kaikilla kirkon hallinnon eri tasoilla. Tulevat säännökset koskisivat siten myös kirkolliskokouksen täysistunnon päätöksentekoa toisin kuin tässä ehdotuksessa esitetään. Kirkolliskokous kirkon ylimpänä päättävänä elimenä rinnastuu kokousmenettelyissään ja toimintatavoissaan eduskuntaan. Tällä hetkellä kirkolliskokouksella ei ole käytettävissä sellaista kokousjärjestelmää, jossa olisi riittävät tietotekniset ominaisuudet kirkolliskokouksen täysistunnon etäkokoontumisen järjestämiseen. Esimerkiksi äänestämisestä kirkolliskokouksessa on kirkkolain lisäksi määrätty myös kirkolliskokouksen työjärjestyksessä. Päätöksenteko kirkkolain 20 luvun 10 §:ssä säädettyissä asioissa edellyttää todennettua määränemmistöä. Kirkolliskokouksen sähköisiä kokouksia käyttöön otettaessa tulisi valita kokousjärjestelmä, jossa etä-äänestys olisi mahdollista siten, että

jokaisella kirkolliskokousedustajalla olisi tosiasiallinen mahdollisuus äänestää teknisesti toimivassa järjestelmässä ja kirkolliskokousedustaja voitaisiin luotettavasti tunnistaa. Lisäksi tulisi varmistua annettujen äänten oikeasta kirjautumisesta ja siitä, että äänestystapahtuman eri vaiheet voidaan jälkikäteen todentaa. Etä-äänestystä ei voida ottaa käyttöön, ellei tietoteknisen järjestelmän saatavuutta, luotettavuutta, eheyttä ja kiistämättömyyttä voida turvata. Samoin on varmistettava, että järjestelmä on suojattu ulkopuolisia häiriöitä ja väärinkäytöksiä vastaan.

Kun nyt esitettävät säännökset on tarkoitettu väliaikaisiksi, kunnes uusi, valmisteilla oleva kirkkolaki astuu voimaan, ei edellä kuvatuista syistä ole tarkoituksenmukaista ulottaa sähköistä kokousmenettelyä tässä vaiheessa koskemaan myös kirkolliskokouksen täysistunnon työskentelyä.

6 Säännöskohtaiset perustelut

7 luku Yleisiä säännöksiä

3 §. Päätöksentekotavat ja sähköinen kokous. Uudessa pykälässä säädettäisiin seurakunnan ja seurakuntayhtymän päätöksentekotavoista ja sähköisen kokouksen edellytyksistä. Toimielin voisi käsitellä asioita kokouspaikalla pidettävässä kokouksessa tai vaihtoehtoisesti pitää sähköisen kokouksen. Sähköisellä kokouksella tarkoitettaisiin sähköisessä toimintaympäristössä toteutettua kokousta, johon osallistuttaisiin sähköisen yhteyden avulla osallistujan valitsemasta paikasta käsin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähköisen kokouksen edellytyksistä. Kokoukseen osallistuvat henkilöt voisivat osallistua kokoukseen keskenään eri paikoista. Myöskään kokouksen puheenjohtajan ja sihteerin ei tarvitsisi olla läsnä kokouspaikalla. Säännös mahdollistaisi kuitenkin myös sen, että osa osallistujista on kokouspaikalla ja osa etäyhteyden avulla mukana kokouksessa, kunhan samalla huolehditaan sähköisen kokouksen edellytysten toteutumisesta. Muutoin sähköisessä kokouksessa toimittaisiin varsinaisen kokouksen päätöksentekomenettelyn mukaisesti.

Sähköisessä kokouksessa läsnä olevien tulisi olla yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä. Tämä turvaisi toimielimen päätöksenteon toimintaedellytyksiä, kun kokoukseen osallistuvat jäsenet voisivat keskustella päätettävänä olevista asioista kasvokkain.

Sekä julkinen kokous että yleisöltä suljettu kokous voidaan pitää sähköisenä. Edellytyksistä julkisen kokouksen pitämisestä sähköisenä säädetään tarkemmin ehdotetussa luvun 6 §:ssä.

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän tulisi lisäksi huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, etteivät salassa pidettävät tiedot ole ulkopuolisten saatavissa. Erityisesti tulee kiinnittää huomiota salassa pidettävien asioiden käsittelyyn. Laillisuusvalvojien ratkaisuihin (1.12.2011 AOK 1840/1/2010 ja 24.3.2011 EOA 3438/4/09) on todettu, että tavallista sähköpostiyhteyttä ei voida pitää riittävän tietoturvallisena salassa pidettävien tietojen viestinvälitykseen. Siten sähköisessä kokouksessa salassa pidettäviä asioita sisältäviä asiakirjoja ei voida lähettää eikä keskusteluja käydä muun kuin suojatun tietoliikenneyhteyden avulla.

Lisäksi viranomaisen tulee huolehtia siitä, etteivät salassa pidettävät tai luottamukselliset tiedot ole ulkopuolisten saatavissa. Seurakunnan tai seurakuntayhtymän, joka käyttää sähköisiä kokouksia, tulisi siten tietoturvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen muun muassa linjata se, millaisista paikoista toimielinten jäsenet voivat osallistua kokoukseen.

4 §. Päätösvaltaisuus, äänestäminen ja vaalit. Lakiteknisestä syystä koko pykälää ehdotetaan muutettavaksi, vaikka varsinaisesti muutoksia esitetään toimielimen päätösvaltaisuutta koskevaan 1 momenttiin ja toimielimessä suoritettavaa vaalia koskevaan 3 momenttiin.

Pääsääntöisesti toimielin on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Määräenemmistöä edellyttävistä päätöksistä on omat säännöksensä. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kokoukseen osallistuva toimielimen jäsen katsottaisiin läsnä olevaksi, kun hän kokouksessa ottaa osaa asian käsittelyyn joko paikalla olevana tai osallistumalla kokoukseen sähköisesti. Säännöksen sanamuotoa on samalla yhdenmukaistettu kirkkolain muiden päätösvaltaisuutta koskevien säännösten kanssa.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon vaalin toimitaminen sähköisessä kokouksessa. Vaalin toteuttaminen suljetuin lipuin perinteisillä paperilipuilla ei olisi mahdollista, jos jäsenet osallistuvat kokoukseen sähköisesti. Vaali voitaisiin toimittaa suljetuin lipuin toimielimen jäsenen osallistuessa kokoukseen sähköisesti vain, jos vaalivaltaisuus on turvattu. Vaalivaltaisuuden turvaaminen edellyttäisi, että kaikki vaalissa annetut äänet ja äänen antaneet henkilöt voitaisiin luotettavasti erottaa toisistaan, mikä edellyttäisi sähköistä äänestysjärjestelmää. Jos sähköisessä kokouksessa toimielimen käytössä ei olisi etääänestyksen mahdollistavia sähköisiä äänestysjärjestelmiä ja jos kokouksessa ehdotettaisiin vaalin toimittamista suljetuin lipuin, asia tulisi siirtää seuraavaan varsinaiseen kokoukseen.

6 §. Kokouksen julkisuus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkovaltuuston mahdollisuus järjestää kokoukset sähköisesti. Tällöinkin yleisöllä tulee olla mahdollisuus seurata toimielimen julkista kokousta myös siltä osin kuin kokoukseen osallistutaan sähköisesti. Mahdollista olisi esimerkiksi välittää kokous suoratoistona yleiseen tietoverkkoon (striimaus), jos käytössä oleva kokousjärjestelmä tämän mahdollistaa.

17 a luku Yleisiä säännöksiä

3 §. Hallinto ja menettely. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että hiippakunnan toimielimessä sovelletaan myös seurakunnan toimielimiä koskevaa säännöstä päätöksentekotavoista, joista säädettäisiin ehdotetussa 7 luvun 3 §:ssä. Jo voimassa olevan pykälän mukaan sovelletaan 7 luvun 4 §:ää. Hiippakuntavaltuuston kokousten julkisuutta koskevaan sääntelyyn ei ehdoteta muutoksia.

19 luku Tuomiokapituli

4 §. Päätösvaltaisuus. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen 1 momentissa säädettäisiin tuomiokapitulin päätösvaltaisuudesta. Pääsääntöisesti tuomiokapituli olisi päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet sen jäsenistä osallistuisi kokoukseen. Papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa koskevan asian käsittely edellyttäisi kuitenkin kaikkien jäsenten läsnäoloa. Säännös vastaisi siten sisällöllisesti voimassa olevan pykälän 1 ja 2 momenttia. Säännöksen sanamuotoa on yhtenäistetty vastaavien kirkkolain säännösten kanssa.

Uuden 2 momentin mukaan tuomiokapitulin kokouksessa läsnä oleviksi voitaisiin katsoa jäsenet, jotka osallistuvat varsinaiseen kokoukseen kokouspaikalla tai jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti etäyhteyden avulla. Lisäksi momentissa viitattaisiin ehdotettuihin 7 luvun 3 §:ään ja 4 §:n 3 momenttiin. Siten tuomiokapituli voisi kokoontua joko varsinaiseen kokoukseen tai pitää sähköisen kokouksen, jos sähköisen kokouksen edellytykset täyttyvät. Tuomiokapitulissa toimitettava vaali voitaisiin toimittaa sähköisessä kokouksessa vain, jos vaalivaltaisuus olisi turvattu. Tuomiokapitulin kokous on suljettu yleisöltä, joten viittaus 7 luvun 6 §:ään on tarpeeton.

Pykälän 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

21 luku **Piispainkokous**

3 §. Päätöksentekotavat. Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin piispainkokouksen mahdollisuudesta pitää kokouksensa joko varsinaisena kokouksena tai sähköisenä kokouksena. Muutoin sähköiseen kokoukseen sovellettaisiin ehdotetun 7 luvun 3 §:n säännöksiä sähköisen kokouksen edellytyksistä sekä 7 luvun 4 §:n 3 momentin säännöksiä vaalin toimittamisesta suljetuin lipuin. Piispainkokouksessa toimitetaan vain harvoin henkilövaaleja, lähinnä kysymykseen tulevat piispainkokouksen alaisten toimielinten jäsenten vaalit. Piispainkokouksen päätösvaltaisuukselle ei ole säädetty jäsenten mukanaolon vähimmäismäärää. Siten viittaus 7 luvun 4 §:n 1 momenttiin on tarpeeton. Piispainkokous on lisäksi yleisöltä suljettu kokous.

22 luku **Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto, kirkon eläkerahasto ja kirkon työmarkkinalaitos**

4 §. Päätösvaltaisuus. Pykälään ehdotetaan uutta 2 momenttia, jonka mukaan kirkkohallituksen, sen jaoston ja johtokunnan tai virastokollegion läsnä oleviksi jäseniksi katsotaan myös jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen etäyhteyden avulla. Muutoin sähköiseen kokoukseen sovellettaisiin ehdotetun 7 luvun 3 §:n säännöksiä sähköisen kokouksen edellytyksistä sekä 7 luvun 4 §:n 3 momentin säännöksiä vaalin toimittamisesta suljetuin lipuin. Kirkon keskushallinnon toimielinten kokoukset ovat yleisöltä suljettuja kokouksia.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

Sähköisiä kokouksia koskeva tarkempi sääntely voidaan ottaa toimitelmiä koskeviin työjärjestyksiin, ohje- ja johtosääntöihin. Niihin voidaan ottaa määräyksiä muun muassa siitä, miten kirkon viranomaisen huolehtii, että sähköiseen kokoukseen osallistumiseen tarvittavat tekniset välineet ja yhteydet ovat käytettävissä. Lisäksi voidaan määrätä kokouskutsun lähettämisestä sähköisesti. Kokouskutsu voidaan lähettää sähköisesti, jos huolehditaan, että tähän tarvittavat tekniset välineet ja yhteydet ovat käytettävissä. Jos kokouskutsu sisältää salassa pidettäviä asioita, tavallista sähköpostiyhteyttä ei voida pitää riittävän tietoturvallisena salassa pidettävien tietojen viestinvälitykseen.

Tietojärjestelmissä ja niiden käytössä kirkko ja sen seurakunnat noudattavat Liikenne- ja viestintäviraston kyberturvallisuuskeskuksen ohjeistuksia. Lisäksi on tarkoituksenmukaista, että mahdollisuus sähköisiin kokouksiin otettaisiin huomioon kirkon tietoturvamääräyksiä päivitetäessä.

8 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

9 Suhde muihin esityksiin

Tällä hetkellä ei ole vireillä muita muutosehdotuksia nykyiseen kirkkolakiin. Sen sijaan kirkkolain kokonaisuudistus on vireillä eduskunnassa hallituksen esityksenä eduskunnalle kirkkolaiksi HE 19/2019 vp ja hallituksen esityksenä eduskunnalle kirkkolaiksi annetun esityksen (19/2019 vp) täydentämisestä HE 93/2019 vp. Kyseisten hallitusten esitysten käsittely on kuitenkin keskeytetty ja eduskunnan hallintovaliokunta odottaa kirkkolakiehdotuksen uudelleen kirjoittamista. Uudessa kirkkolaissa tulee olemaan säännökset sähköisestä kokouksesta, joten nyt ehdotettavat säännökset tullevat jäämään väliaikaisiksi.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Kirkon hallinnosta ja järjestysmuodosta säädetään perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan kirkkolaissa. Kokousmenettelyt ovat osa kirkon hallintoa. Vaikka hallinto käsitteenä tulkittaisiin suppeasti, tulee kirkon viranomaisten päätösvallan perusteista ja päätöksentekovallan käytön perusteista säätää kirkkolaissa. Hallinnon yksityiskohtainen järjestäminen sen sijaan voidaan antaa seurakuntien, seurakuntayhtymien, hiippakuntien toimielinten ja kirkon keskushallinnon toimielinten asiaksi.

Kirkkolailla turvataan myös päätöksentekojärjestelmän kansanvaltaisuus. Tämän voidaan katsoa sisältävän muun muassa kirkon jäsenten oikeuden valitsemiinsa hallintoelimiin sekä sen, että päätösvalta esimerkiksi seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä kuuluu jäsenten valitsemille toimielimille. Esityksen tavoitteena on turvata kirkon päätöksentekojärjestelmän toimintakyky vallitsevissa poikkeuksellisissa olosuhteissa.

Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Esityksessä ehdotettu kirkon eri viranomaisten toimielinten mahdollisuus kokoontua myös sähköiseen kokoukseen parantaa kirkon jäsenten mahdollisuutta osallistua seurakunta- ja seurakuntayhtymähallinnon, hiippakuntahallinnon ja kirkon keskushallinnon päätöksentekoon. Sähköisten kokousten käyttöönoton myötä osallistuminen kirkon luottamustehtävien hoitamiseen edellyttää aiempaa vähemmän matkustamista ja mahdollistaa ajankäytön tehostamisen.

Edellä mainituilla perusteluilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Kirkolliskokouksen ehdotuksen ja eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* kirkkolain (1054/1993) 7 luvun 4 ja 6 §, 17 a luvun 3 §, 19 luvun 4 § ja 22 luvun 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 17 a luvun 3 § laissa 1274/2003, 19 luvun 4 § laeissa 1274/2003 ja 797/2013 sekä 22 luvun 4 § laissa 1602/2015,

lisätään 7 lukuun siitä lailla 414/2014 kumotun 3 §:n tilalle uusi 3 § ja 21 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 1602/2015, uusi 3 § seuraavasti:

7 luku

Yleisiä säännöksiä

3 §

Päätöksentekotavat ja sähköinen kokous

Toimielimelle kuuluvista asioista voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa tai sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvassa kokouksessa (*sähköinen kokous*).

Sähköisen kokouksen edellytyksenä on, että läsnä oleviksi todetut ovat keskenään yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä. Sähköisessä kokouksessa seurakunnan tai seurakuntayhtymän tulee huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, että salassa pidettävät tiedot eivät ole ulkopuolisten saatavilla.

4 §

Päätösvaltaisuus, äänestäminen ja vaalit

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimielin on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Läsnä oleviksi katsotaan myös toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Toimielimessä äänestetään esityksestä ja kaikista kannatetuista vastaehdotuksista asettamalla kaksi kerrallaan vastakkain siten, että vastaus "jaa" tai "ei" ilmaisee enemmistön kannanoton.

Vaali toimitetaan enemmistövaalina. Kahta tai useampaa luottamushenkilöä valittaessa on kuitenkin noudatettava suhteellista vaalitapaa, jos sitä vaatii niin monta vaaliin osallistuvaa, että he suhteellisessa vaalissa voisivat saada valituksi vähintään yhden ehdokkaan. Vaali voidaan toimittaa suljetuin lipuin sähköisessä kokouksessa vain, jos vaalisalaisuus on turvattu.

6 §

Kokouksen julkisuus

Kirkkovaltuuston ja yhteisen kirkkovaltuuston kokoukset ovat julkisia, jollei valtuusto jonkin asian osalta toisin päättä. Yleisöllä on oltava mahdollisuus seurata kirkkovaltuuston kokousta myös siltä osin kuin kokoukseen osallistutaan sähköisesti.

Muiden toimielinten kokoukset eivät ole julkisia.

HE 243/2020 vp

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

3 §

Hallinto ja menettely

Jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä, toimielimen koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, asioiden käsittelystä, päätöksentekotavasta, päätösvaltaisuudesta, esteellisyydestä, äänestämisestä, ratkaisuvallan siirtämisestä, vaalikelpoisuudesta ja vaalin toimitamisesta hiippakunnan toimielimessä on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä seurakunnan toimielimiä varten säädetään.

19 luku

Tuomiokapituli

4 §

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Tuomiokapituli käsittelee asian täysilukuisena, jos se koskee papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.

Läsnä oleviksi katsotaan myös jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti. Tuomiokapituliin sovelletaan, mitä 7 luvun 3 §:ssä ja 4 §:n 3 momentissa säädetään.

Kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehdotusta tehtäessä jokaisesta sijasta äänestetään erikseen.

21 luku

Piispainkokous

3 §

Päätöksentekotavat

Piispainkokoukselle kuuluvista asioista voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa tai sähköisessä kokouksessa. Sähköiseen kokoukseen sovelletaan, mitä 7 luvun 3 §:ssä ja 4 §:n 3 momentissa säädetään.

22 luku

Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto, kirkon eläkerahasto ja kirkon työmarkkinalaitos

4 §

Päätösvaltaisuus

Kirkkohallitus, sen jaosto ja johtokunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Virastokollegio on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään kolme jäsentä.

HE 243/2020 vp

Läsnä oleviksi katsotaan myös toimitelimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti. Sähköiseen kokoukseen sovelletaan, mitä 7 luvun 3 §:ssä ja 4 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

Helsingissä 10.12.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko

Laki

kirkkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kirkkolain (1054/1993) 7 luvun 4 ja 6 §, 17 a luvun 3 §, 19 luvun 4 § ja 22 luvun 4 §, sellaisina kuin niistä ovat 17 a luvun 3 § laissa 1274/2003, 19 luvun 4 § laeissa 1274/2003 ja 797/2013 sekä 22 luvun 4 § laissa 1602/2015,
lisätään 7 lukuun siitä lailla 414/2014 kumotun 3 §:n tilalle uusi 3 § ja 21 lukuun, sellaisena kuin se on laissa 1602/2015, uusi 3 § seuraavasti:

Voimassa oleva kirkkolaki

Ehdotus

7 luku

7 luku

Yleisiä säännöksiä

Yleisiä säännöksiä

3 §

3 §

Kumottu lailla 414/2014

Päätöksentekotavat ja sähköinen kokous

*Toimielimelle kuuluvista asioista voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa tai sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvassa kokouksessa (**sähköinen kokous**).*

Sähköisen kokouksen edellytyksenä on, että läsnä oleviksi todetut ovat keskenään yhdenvertaisessa näkö- ja ääniyhteydessä. Sähköisessä kokouksessa seurakunnan tai seurakuntayhtymän tulee huolehtia tietoturvallisuudesta ja siitä, että salassa pidettävät tiedot eivät ole ulkopuolisten saatavilla.

4 §

4 §

Päätösvaltaisuus, äänestäminen ja vaalit

Päätösvaltaisuus, äänestäminen ja vaalit

Seurakunnan toimielin on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla.

Seurakunnan ja seurakuntayhtymän toimielin on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Läsnä oleviksi katsotaan myös toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti.

Voimassa oleva kirkkolaki

Seurakunnan toimielimessä äänestetään esityksestä ja kaikista kannatetuista vastaehdotuksista asettamalla kaksi kerrallaan vastakkain siten, että vastaus "jaa" tai "ei" ilmaisee enemmistön kannanoton.

Vaali toimitetaan enemmistövaalina. Kahta tai useampaa luottamushenkilöä valittaessa on kuitenkin noudatettava suhteellista vaalitapaa, jos sitä vaatii niin monta vaaliin osallistuvaa, että he suhteellisessa vaalissa voisivat saada valituksi vähintään yhden ehdokkaan.

6 §

Kokouksen julkisuus

Kirkkovaltuuston kokoukset ovat julkisia, jollei valtuusto jonkin asian osalta toisin päättä.

Muiden toimielinten kokoukset eivät ole julkisia.

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

3 §

Hallinto ja menettely

Jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä, toimielimen koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, asioiden käsittelystä, päätösvaltaisuudesta, esteellisyydestä, äänestämisestä, ratkaisuvallan siirtämisestä, vaalikelpoisuudesta ja vaalin toimittamisesta hiippakunnan toimielimessä on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä seurakunnan toimielimiä varten säädetään.

Ehdotus

Toimielimessä äänestetään esityksestä ja kaikista kannatetuista vastaehdotuksista asettamalla kaksi kerrallaan vastakkain siten, että vastaus "jaa" tai "ei" ilmaisee enemmistön kannanoton.

Vaali toimitetaan enemmistövaalina. Kahta tai useampaa luottamushenkilöä valittaessa on kuitenkin noudatettava suhteellista vaalitapaa, jos sitä vaatii niin monta vaaliin osallistuvaa, että he suhteellisessa vaalissa voisivat saada valituksi vähintään yhden ehdokkaan. *Vaali voidaan toimittaa suljetuin lipuin sähköisessä kokouksessa vain, jos vaalisalaisuus on turvattu.*

6 §

Kokouksen julkisuus

Kirkkovaltuuston *ja yhteisen kirkkovaltuuston* kokoukset ovat julkisia, jollei valtuusto jonkin asian osalta toisin päättä. *Yleisöllä on oltava mahdollisuus seurata kirkkovaltuuston kokousta myös siltä osin kuin kokoukseen osallistutaan sähköisesti.*

Muiden toimielinten kokoukset eivät ole julkisia.

17 a luku

Yleisiä säännöksiä

3 §

Hallinto ja menettely

Jollei tässä laissa tai kirkkojärjestyksessä toisin säädetä, toimielimen koolle kutumisesta, puheenjohtajan tehtävistä, asioiden käsittelystä, *päätöksentekotavasta*, päätösvaltaisuudesta, esteellisyydestä, äänestämisestä, ratkaisuvallan siirtämisestä, vaalikelpoisuudesta ja vaalin toimittamisesta hiippakunnan toimielimessä on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä seurakunnan toimielimiä varten säädetään.

Voimassa oleva kirkkolaki

Ehdotus

19 luku

19 Luku

Tuomiokapituli

Tuomiokapituli

4 §

4 §

Päätösvaltaisuus

Päätösvaltaisuus

Tuomiokapituli on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on saapuvilla.

Tuomiokapituli käsittelee asian täysilukuisena, jos se koskee papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.

Tuomiokapituli on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on *läsnä*. Tuomiokapituli käsittelee asian täysilukuisena, jos se koskee papin tai lehtorin pysymistä kirkon tunnustuksessa.

Läsnä oleviksi katsotaan myös jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti. Tuomiokapituliin sovelletaan, mitä 7 luvun 3 §:ssä ja 4 §:n 3 momentissa säädetään.

Kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehtotusta tehtäessä jokaisesta sijasta äänestetään erikseen.

Kirkkoherran välittömän vaalin vaaliehtotusta tehtäessä jokaisesta sijasta äänestetään erikseen.

21 luku

Piispainkokous

3 §

Päätöksentekotavat

Piispainkokoukselle kuuluvista asioista voidaan päättää varsinaisessa kokouksessa tai sähköisessä kokouksessa. Sähköiseen kokoukseen sovelletaan, mitä 7 luvun 3 §:ssä ja 4 §:n 3 momentissa säädetään.

22 luku

22 luku

Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto, kirkon eläkerahasto ja kirkon työmarkkinalaitos

Kirkkohallitus, kirkon keskusrahasto, kirkon eläkerahasto ja kirkon työmarkkinalaitos

4 §

4 §

Päätösvaltaisuus

Päätösvaltaisuus

Kirkkohallitus, sen jaosto ja johtokunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Virastokollegio on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään kolme jäsentä.

Kirkkohallitus, sen jaosto ja johtokunta on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet jäsenistä on läsnä. Virastokollegio on päätösvaltainen, kun läsnä on vähintään kolme jäsentä.

HE 243/2020 vp

Voimassa oleva kirkkolaki

Ehdotus

Läsnä oleviksi katsotaan myös toimielimen jäsenet, jotka osallistuvat kokoukseen sähköisesti. Sähköiseen kokoukseen sovelletaan, mitä 7 luvun 3 §:ssä ja 4 §:n 3 momentissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20__.